

Ezópus élete és állatmeséi

Q

Ezópus (i.e. 620–560?) rabszolgasorban született, minden valószínűség szerint Trákiában, a Balkán-félsziget egyik régiójában, amely napjainkban Görög- és Törökország, illetve Bulgária területéhez tartozik. A rabszolgák keményen dolgoztak a bányákban és az ültetvényeken, vagy szerencsésebb esetben gazdájuk háztartási alkalmazottaiként. Volt lehetőségük arra, hogy megváltásuk szabadságukat (ezt manumisszióknak, vagyis felszabadításnak, szabadonbocsátásnak nevezték – a fordító megjegyzése), amennyiben szorgalmasan végezték munkájukat és hűséggel szolgáltak. Ezópus, aki púpos és beszédhibás is volt, két urat szolgált rabszolgasága ideje alatt. Közülük a második felismerte szolgája kivételes intelligenciáját, szellemességét és tapintatosságát, és jutalomképpen visszaadta neki a szabadságát. A felszabadult rabszolgák részt vehettek a közügyekben, kedvükre utazhattak, és Ezópus ki is használta mindkét lehetőséget. Egyre nagyobb hírnévre tett szert mint bölcs és nemes lelkű férfiú. Sokat járta a világot, hogy minél többet tanulhasson, és ahogy egyre idősebb lett, más országokban is igyekezett megosztani az emberekkel bölcsességét.

Miután megérkezett Szardiszba, amely a kisázsiai Lídia (görögösen Lüdía, ma Törökország) nevezetes fővárosa volt akkor, még jobban elhíresült. A várost a gazdagságáról híres Krözus király kormányozta ekkor, akit a tudás elhivatott támogatójaként ismertek, és az ő révén Ezópus kapcsolatba került a korszak jeles tudósaival, így Szolónnal és Thalésszal is, akiket Görögország bölcseinek neveztek kortársaik. Ezópus az ő elismerésüket is kivívta, Krözus pedig olyannyira megkedvelte őt, hogy arra kérte, telepedjen le végle-

gesen itt, Szardiszbán. Ez volt az az időszak, amikor Ezópus elkezdte összegyűjteni tanulságos történeteit az emberi viselkedésről. Rövid állatmeséiben egyetemes igazságokat fogalmazott meg, példát adva arra vonatkozóan, hogy miként érdemes élni az életet. Az állatokat emberi tulajdonságokkal ruházta fel, és különböző konfliktusos helyzetekben mutatta meg ezeket. A tanulságok gyakran intések is egyúttal. Fabulái révén széles körben ismertté vált, s az emberek szájról szájra adva hagyományozták tovább történeteit.

Ezópust éles megfigyelőképességének és tapintatosságának köszönhetően Krözus többször is megbízta diplomáciai küldetések teljesítésével. Többek között olyan városokba is elküldte őt, mint Athén és Korinthosz. Ezópus a meséket használta fel ilyenkor a feszültség feloldására, a megegyezéshez vezető út egyengetésére, megkönnyítve az uralkodó dolgát. Épp egyik diplomáciai küldetésének teljesítése közben érte őt utol a halál.

Alattvalója iránti szokatlanul nagylelkű gesztusként Krözus Delphoiba (Delphi), a híres Apollón-jósda városába is elküldte Ezópust azzal a feladattal, hogy tekintélyes mennyiségű aranyat osszon szét a város lakóinak. Ez volt a legnagyobb befolyással bíró vallási szentély az ókori Görögországban. Ám a városba érve Ezópus megundorodott az emberek mohó és hálátlan természetét látva. A mesék népszerűsítésével tett erőfeszítései, melyek arra irányultak, hogy megmutassa az embereknek gyarlóságukat, hiábavalónak bizonyultak. Végül Delphoi lakóinak viselkedése láttán csalódottan és kiábrándultan visszaküldte az aranyat Krözusnak. Az emberek éktelen haragra gerjedtek, amikor megtudták, mit tett Ezópus. Mit sem törődve diplomáciai státusával és azzal, hogy bölcs és jó ember hírében állt, kivégezték – mégpedig úgy, ahogyan a közönséges bűnözőket volt szokás, vagyis lehajították egy szikláról.

Nem sokkal ezután Delphoi városát katasztrófák egész sorozata sújtotta. Sokan úgy vélték ekkor, hogy azért érte ily sok szerencsétlenség a várost, mert igazságtalanul bántak el Ezópusszal, és szállóigévé vált az „Ezópus vére gyöt-

ri" kifejezés, arra utalva, hogy a másik ember ellen elkövetett gonoszságaink nem maradhatnak büntetlenül. Delphoi lakói végül vezekelni kezdtek, és megpróbálták jóvá tenni a bűnt, amelyet Ezópus ellen elkövettek, Lysipposz (Lüszipposz), híres görög szobrász pedig halhatatlanná tette az író azáltal, hogy róla készített szoborportréját felállította Athénban.

Ezópus fabuláit évszázadokon keresztül szájról szájra hagyományozták tovább egymásnak az újabb és újabb nemzedékek egészen körülbelül i. e. 300-ig, amikor is Demetrius Phalereus athéni politikus összegyűjtötte mintegy kétszáz történetét *Ezópus meséinek gyűjteménye* címmel. Három évszázaddal később egy Phaedrus nevű görög rabszolga latinra fordította a fabulákat az akkor már sokkal szélesebb körű olvasóközönség számára. Valerius Babrius görög költő i. sz. 230 táján Indiából származó meséket és azok görög eredetű megfelelőit elegyítette, s a teljes gyűjteményt kiadta, mégpedig görög nyelven, versformába szedve. Babrius közérthető és bájos mesegyűjteménye napjainkban a legtöb-
bek által olvasott munka a maga műfajában az egész világ-
irodalomban, és ez biztosította a szövegkörnyezetet az itt közreadott üzleti mesékhez is.

Az agár és a mezei nyúl

Q

A nyúl épp növényeket rágcsált a mezőn egy szép napon, amikor is észrevett egy vadászt, akit még sohasem látott korábban, és aki most az agarával együtt járta a vidéket.

Nicsak, most egyszerre két ragadozó eszén is túl kell járnom, gondolta a nyúl, és mivel az agár sokkal fiatalabb nálam, valószínűleg futni is jóval gyorsabban tud. Ahhoz, hogy hagyjam őt a futásban, olyan jól kell ismernem a mező minden talpalatnyi helyét, akár a saját tenyeremet.

Magához ragadta a kezdeményezést hát, és vacsoraidőben is ellátogatott a mezőre, amikor tudta, hogy a vadász nincs a közelben. Alaposan szemügyre vett minden rejteket és búvóhelyet, valamennyi bokrot, és bejárta az összes ösvényt és vadcsapást. Néhány nappal később az agár észrevette a nyulat, és üldözni kezdte. A nyúl szaladt árkon-bokron át, utat vágva magának a sűrű aljnövényzetben, és végül is könnyűszerrel kerekelt oldott. Az agár pedig kimerülten és csalódottan tért vissza a vadászhoz.

Egy arra járó kecskepásztor látta az egész üldözési jeletet, és elkezdte korholni az agarat.

– Nahát, mégis miféle vadászkutya vagy te? Igazán szégyellheted magad. Hogyan engedhetted meg azt, hogy egy nálad sokkal kisebb és öregebb nyúl túljárjon az eszeden?

– Elfeledkeztél valamiről – válaszolt neki az agár. – Én csak a mai vacsorám után futottam, miközben a nyúl az életéért!

Q

A tanulság Ezópus szerint:
A kezdeményezést a szükség szüli.

TANULSÁGOK AZ ÜZLETI ÉLETRE VONATKOZTATVA: Úgy véled, vannak emberek, akik a mesében szereplő nyúlhoz hasonlóan eleve kezdeményezőbbeknek születtek, mint a többiek? Hiszel abban, hogy az alkalmazottakat meg lehet tanítani arra, hogy ők kezdeményezzenek? Úgy érzed, a dolgozók egy része kezdeményezhetne ugyan, ámde tudatosan dönt úgy, hogy mégsem teszi ezt, mert úgy véli, az így végzett többletmunkájukat mások észre sem veszik? Mikor volt a legutóbbi alkalom, hogy magadtól kezdeményeztél a munkahelyeden anélkül, hogy erre megkért volna bárki is? Meghozta-e a várt eredményt az az erőfeszítés-többlet, amivel ez együtt járt? A cégen belül elismerték-e mások is a kezdeményezésedet? Fontos volt számodra, hogy elismerjék-e vagy sem? Kezdeményeznél-e valaha is még egyszer ezek után?

A munkahelyeken sok-sok intelligens, motivált és tapasztalt ember dolgozik, akikből hiányzik a kezdeményező-készség. Megannyi tehetséges férfival és nővel dolgoztam már együtt, akik készen álltak megtenni bármit, amire a cégüknek csak szüksége volt, amennyiben akadt valaki, aki megmondta nekik, mit csináljanak.

A kezdeményező-készség olyan, akár a tűz, amely az ember bensejében ég. A kezdeményezésre kész ember nem vár arra, hogy megmondják neki, mit tegyen. Olyasfajta belső hajtóerő ez, amelynek az a célja, hogy az addiginál jobbra tegyen egy folyamatot, rendszert vagy terméket. Az emberek azért szoktak kezdeményezni, hogy nekik is jobb legyen azáltal, hogy szabad idejükben iskolába járhatnak, még többet megtudhatnak a cégről, ahol dolgoznak vagy a területről, iparágról stb., amelyre szakosodtak. Sokan anélkül kezdeményeznek, hogy tudhatnék előre: erőfeszítéseik vezetnek-e bármiféle eredményre, vagy hasznára válnak-e bárkinek valaha is. Őket az újabb siker lehetősége ösztönözi. Az ilyen emberek közül sokakat ér kellemes meglepetés:

kezdeményezésüknek már a kezdeti sikerei is sokkal jelentősebbnek bizonyulnak, mint azt valaha is remélték tőle. A *How to be a Star at Work* („*Hogyan legyünk sztárok a munkahelyünkön?*”) című könyvében Robert Kelley leírja, milyen előreláthatatlan, ámde szerencsés következményekkel járt egy bizonyos egyéni kezdeményezés.

Kathleen Betts munkája tíz éven keresztül abból állt, hogy orvosi kezelésekről szóló számlákat állított ki a Massachusettsi Medicaid ügyfelei számára. 1991-ben azonban úgy tűnt, az állam 460 millió dolláros költségvetési deficitje több száz állami alkalmazott és alacsony jövedelmű ember elbocsátását vonta maga után, így Betts állása is veszélybe került. William Weld kormányzó nem volt hajlandó arra, hogy adóemeléssel próbálja kompenzálni a hiányt. A harmincnégy éves Betts úgy döntött, ezentúl kevesebbet fog dolgozni, így több időt tölthet együtt két gyermekével – az egyik kilenc-, a másik kétéves volt akkor. Am a munkája iránti elkötelezettsége és kezdeményezőkézsége mit sem csökkent amiatt, hogy ettől fogva már csak heti három napot dolgozott. Kereste, miként lehetne több támogatást szerezni a Medicaidnek, és hazavitte a cég kézikönyveit, valamint az Egészségügyi Minisztérium útmutatásait. Esténként órákon át böngészte ezeket a halálosan unalmas dokumentumokat, hátha talál bennük valami érdekeset. Egy nap aztán feltűnt neki, hogy hiba csúszott a számításokba, amikor az állami és szövetségi intézmények a kórházak működésének és fenntartásának kiadásait, illetve az intézmények bevételeit kalkulálták. Na és hogy mi lett ennek a kis számítási hibának a következménye? Az, hogy a Massachusettsi Medicaid sokkal kevesebb pénzt kapott az állami költségvetésből támogatásként, mint amennyi megillette volna. A szövetségi kormány ezek után további 489 millió dollárt juttatott a vállalatnak, hogy jóvátegye a tévedést. Bármennyire is hihetetlen, egy hétköznapi nő kezdeményezése nyomán sikerült felszámolni az állam hatalmas összegre rúgó deficitjét, így Betts megmentette sok száz ember és a saját munkahelyét, sőt még azt is elérte ezzel, hogy programokat

dolgozzanak ki azoknak az embereknek a számára, akiknek szükséges az anyagi lehetőségei.

Weld kormányzó megszavaztatott egy javaslatot, így 10.000 dollár készpénzzel jutalmazták Betts kezdeményezését, és ugyanezt ajánlották fel valamennyi állami alkalmazottnak, aki segíti a kormányt abban, hogy produktívabban működjön, ezzel érvelve: „gyakran a munka frontján dolgozó emberek fejből pattannak ki a legjobb ötletek.”

„A pénzjutalom már csak a hab volt a tortán” – nyilatkozta Betts a későbbiekben. „Csodálatos érzés volt, hogy az állam elismerte a munkánkat, és az eset rávilágított arra, miféle pozitív lehetőségek nyílhatnak meg az édesanyák előtt, akik dolgozni szeretnének. Sok-sok jót sikerült megtapasztalnom ennek köszönhetően.”

„Bettst bemutatta az ABC News »A hét embere« című műsorában. Felkerült a fényképe a *New York Times* címlapjára, és meghívást kapott David Lettermantól is” – mondta róla Kelley. „Miért is tekintették őt az egész nemzet jövőjének 1991 nyarán? Miért rajongott az egész amerikai közvélemény az állami alkalmazottért? Azért, mert Kathy Betts jelesre vizsgázott kezdeményezőkézségsből.”

Üzleti tanulság:

Az üzleti életben az egyéni kezdeményezés jelentheti a különbséget a kudarc és a siker között.

FORRÁS

Kelley, Robert Earl: *How to be a Star at Work: Nine Break-through Strategies You Need to Succeed*, 39–41. o., New York: Times Business, 1998.